

KAYAD

İnsan Ticareti

SAĞLIK ÇALIŞANLARI İÇİN BİLGİLENDİRME KILAVUZU

Görmezden Gelme Projesi Avrupa Birliği tarafından İnsan Ticaretine Karşı Birlikte Mücadele Hibe Programı kapsamında finanse edilmekte ve KAYAD tarafından yürütülmektedir. Bu kılavuz, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile üretilmiştir. Kılavuzun içeriği tamamen KAYAD'ın sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

KAYAD

GİRİŞ

Kadından Yaşama Destek Derneği (KAYAD) 1998 yılında, kadına yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadının toplumdaki rolünü güçlendirmek amacıyla kurulan ve toplumsal cinsiyet adaletini hedefleyen bir sivil toplum örgütüdür.

KAYAD dünyanın en büyük insan hakkı ihlallerinden birini oluşturan insan ticaretinin, dünya coğrafyalarının çoğunda olduğu gibi Kıbrıs'ın kuzeyinde de var olduğunu, 2005 yılında ilk dile getiren sivil toplum örgütüdür. Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan ilk kadın ticareti çalışmasını topluma yayan ve bu konuda farkındalık çalışması yürüten KAYAD, Avrupa Birliği'nin finansal desteğiyle yürüttüğü Görmezden Gelme projesi aracılığıyla Kıbrıs'ın kuzeyinde özellikle kadınların yaşamakta olduğu modern kölelik koşullarını ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

KAYAD, kadın ticaretinin fuhuşa olan taleple ayrılmaz olduğunun bilinciyle, yürüttüğü Görmezden Gelme projesi kapsamında, özellikle insan ticareti mağdurlarıyla teması olma ihtimali olan meslek gruplarına yönelik farkındalık çalışmaları yürütmüştür. Bu kapsamda, sağlık çalışanlarının kullanımına sunulmak üzere bu bilgilendirme kılavuzunu hazırladık.

Ailevi sorumluluklarımız, ekonomik mcadelelerimiz, sosyal yaşantılarımız derken, kendi hayatlarımızın ötesine bakmak zaman zaman zor olabiliyor. Sağlık görevlileri, insanların bedensel ve ruhsal sağlığı için önemli bir rol üstlenmiş ve etkin bir mücadele veren bir meslek grubu olsa da bazen yanı başımızda gerçekleşen ciddi insan hakları ihlallerini fark etmiyor veya görmezden geliyor olmaları olasıdır.

Bugün, yıllar sonra "Buna nasıl son verilmedi?" diyeceğimiz bir ayıp ile karşı karşıyayız. İnsan ticareti mağdurlarının ayaklarında gözle görülür zincirleri olmasa da, onları modern kölelik olarak adlandırılan bu koşullara bağlayan bir çok tehdit bulunmaktadır. Bu kılavuzla bu zincirleri grebilmenizi sağlamayı, insan ticareti mağdurlarını tanımanın yollarını aktarmayı ve insan ticareti mağdurları için erişebileceğiniz destek hizmetlerini aktarmayı hedeflemekteyiz.

İnsan Ticareti Nedir? Nasıl Tanımlanır?

İnsan ticareti birden bire meydana gelen bir sorun değildir. Uzun bir süreç içerisinde gerçekleşen bir durumdur. İnsan ticareti belli EYLEMLER içermektedir. Bunlar arasında insan tacirlerinin mağduru **sevk etmesi, teslim etmesi** veya **nakletmesi** bulunur. Bunlar yapılırken kullanılan **YÖNTEM** gereği mağdurun kaçması veya şikayetçi olması zorlaştırılır. Örneğin, mağdur **borçlandırılabilir**, ona karşı **kuvvet kullanılabilir** veya mağdur **tehdit ile yıldırılmak** istenebilir. Tüm bunlar insan tacirinin **kendisine veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlamak AMACI** ile yapılır. Eğer mağdur çocuk ise, sadece eylem ve amaç önem arz eder, tacirlerin hangi yöntemle bunu başardığı önem arz etmez.

Kıbrıs'ın kuzeyinde 2020 yılında ilk kez insan ticareti tanımı “ceza yasasına” yerleşmiştir. “Fasıl 154 ceza yasamızın 254 B maddesi” uyarınca insan ticareti aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

‘Her kim, zorla çalıştırmak veya fuhuş yaptırmak veya hizmet ettirmek veya kulluğa veya esarete tâbi kılmak veya vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla tehdit, baskı, zor veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya kişilerin çaresizliğinden yararlanarak kişinin Kıbrıs'ın kuzeyine girmesine veya yurt dışına çıkmasına imkan sağlarsa veya kaçırsa veya bir yerden başka bir yere götürürse veya sevkederse veya barındırırsa insan ticareti adı verilen ağır bir suç işlemiş olur ve

mahkumiyeti halinde 10 (on) yıla kadar hapis cezasına veya para cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.'

İnsan ticaretini tespit ederken en büyük kafa karışıklığına yol açan unsur mağdurun ilk işe alım veya hizmet sağlamayı kabul ettiği sırada verdiği rızanın, insan ticareti süresince yaşanan olaylara verdiği rıza olarak algılanmasıdır. Halbuki en başta verilen rıza akabinde yaşanan olaylara rıza gösterdiği anlamına gelmez.

Örneğin, bir kadın gece kulübünde fuhuş yapmak üzere Kıbrıs'ın kuzeyine kendi rızasıyla gelmiş olsa da, borçlandırıldığı, kötü koşullarda kalmak zorunda bırakıldığı ve sömürüldüğü takdirde insan ticareti mağduru olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca 'yöntem' olarak tehdit veya zor kullanma veya diğer cebir yöntemleri kullanma, kaçırılma, dolandırıcılık, aldatma, gücün kötüye kullanılması veya savunmasızlığı kullanma, ödeme verme veya alma veya başka bir menfaati kullanarak o kişinin üzerinde güç ve kontrol hakimiyeti kurma gibi unsurlar kullanılmışsa, sömürüye verilen rızanın hiçbir önemi yoktur.

18 yaşının altındakilerin rızasının, yukarıda sayılan yöntemlerin hiçbiri kullanılmasa da bir önemi yoktur. Zihinsel engelli bir bireyin rızasının da hiçbir önemi yoktur. 18 yaşından küçük veya zihinsel engelli bireylerin insan ticareti mağduru olarak tanımlanmaları için sadece işe alınmaları (eylem) ve sömürülmeleri (amaç) yeterlidir.

İnsan Ticareti Biçimleri ve Uluslararası İstatistikler

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin ilk etapta tanımladığı insan ticareti biçimleri fuhuş/ cinsel sömürü için yapılan insan ticareti, zorla çalıştırmak için yapılan insan ticareti ve organların alınması için yapılan insan ticaretinden oluşmaktadır. Avrupa Birliği direktiflerine göre yeni insan ticareti biçimleri ise; zorla çalıştırma şekli olarak dilencilik yaptırmak amacıyla yapılan insan ticareti, suç faaliyetleri amacıyla yapılan insan ticareti (ör: hint keneviri yetiştiriciliği, hafif suçlar) ve zorunlu evlilikler amacıyla kadın ve kız çocuğu ticaretini kapsamaktadır.

Aynı zamanda yeni amaçlarla yapılan birçok farklı ticaret biçimleri ortaya çıkmıştır ve bunların birçoğu (örneğin taşıyıcı annelik) kadın ve kız çocuklarını etkilemektedir.

Birleşmiş Milletlerin verilerine göre insan ticareti formlarında çalışan toplam 40.3 milyon insan bulunmaktadır. Kadınlar/kızlar insan ticareti kurbanlarının %71'ini yani büyük çoğunluğunu oluştururken ticari amaçlarla yapılan cinsel sömürü mağdurlarının %99'unu oluşturmaktadır. Bu durumda insan ticaretinin birincil mağdurunun kadın ve kız çocukları olduğunu söylemek mümkündür.

İnsan Ticaretini Tanıma ve Saptamanın Önemi:

İnsan ticaretini tanımlama ve saptama, mağdurların yardım ve korunma alabilmeleri için en önemli ön şarttır. Başka bir sağlık konusu ile alakalı size gelen bir kişiyi insan ticareti mağduru olarak tanımanız hem mağdurun sömürüden kaçabilmesi için tek şans olabilir hem de bulunduğu durum ile ilgili önemli bir savunma oluşturabilir.

Mağdurları saptamak ve insan ticaretine sebep olan tacirleri tespit etmek uzun vadede tacirlerin cezalandırılmasını ve mağdurların azalmasını sağlar. Sağlık çalışanları olarak bir insan ticaretini tanımanız ve saptamanız yaşadığı sömürü ve istismarın sona ermesi demek olabilir.

Henüz insan ticaretinin gerçekleşmediği durumlarda bile bu kılavuzda aktarılan belirtileri taşıyan kişilere rastladığınızda yardım alabilecekleri bilgileri onlara aktarmanız, yaşayabilecekleri olası tehlikelerde destek almalarını sağlayabilir.

İnsan Ticaretinin Belirtileri Nelerdir?

Aşağıdaki unsurlar, tamamen bunlarla sınırlı kalmamakla birlikte insan ticaretinin genel belirtileridir:

- Mağdurların kendi istek/iradelerine karşı çalıştırılıyor olmalarını normal bulmaları ve buna inanmaları,
- Kendi pasaport veya seyahat belgelerine sahip olmamaları,

- Sahte kimlik veya seyahat belgelerine sahip olmaları,
- Borç ile işverene bağlı olmaları,
- Çok uzun saatler için çalışıp kazançlarına erişimleri olmamaları,
- Hareketlerinin kontrol edildiğine dair göstergelerin olması,
- Çalışma ortamlarından ayrılmalarının yasak olması,
- Kendilerinin veya aile üyelerinin/sevdiklerinin şiddete maruz kalması,
- Yetkili kişilere teslim edilmekle tehdit edilmeleri,
- Göçmenlik durumlarının öğrenilmesinden korkmaları,
- Kaldıkları ülkenin diline yabancı olmaları/bilmemeleri,
- Ceza yoluyla disipline edildiklerine dair şüphe/ kanıtların olması,
- Kötü konaklama yerlerinde yaşıyor olmak,
- Tatil günlerinin olmaması.

İnsan ticareti mağdurları içinde buldukları durumun bir suç olduğunun çoğunlukla farkında değildirler ve kendilerini bir insan ticareti mağduru olarak tanıyıp saptayamazlar.

Zorla Çalıştırmak İçin Yapılan

İnsan Ticaretinin Göstergeleri:

- Çok uzun saatler çalıştırılmak,
- İş sözleşmelerinin olmaması,
- Kazançlarına erişimlerinin olmaması,
- Temel eğitim ve mesleki lisanslarının eksikliği,

- Çalıştıkları yerde gruplar olarak yaşamaları ve çalıştıkları yerden çok seyrek ayrılabilmeleri,
- İş, ulaşım ve konaklama dahil olmak üzere çeşitli hizmetler için işverenlerine bağlı olmaları,
- Artık yemek yedirilmeleri,
- İşverenleri olmadan iş alanından ayrılamamaları (Kontrol altında tutulmaları),
- Özgürce hareket edememeleri,
- Tehdit, parasal cezalandırma ve şiddetle disiplin görmeleri,
- Kendilerini kontrol eden kişiyi söylemekten, korkmaları ve yaşantıları hakkında yalan söylemeleri.

Cinsel Sömürü İçin Yapılan

İnsan Ticaretinin Göstergeleri:

- Bir gece kulübünden diğerine sürekli olarak hareket ederler veya farklı bölgelerde çalışırlar,
- Çalıştıkları yerde uyurlar,
- Çalıştıkları yerde gruplar halinde kalırlar,
- İşe gidip işten ayrılırken veya dışarıdaki başka işlerini hallederken sürekli birileri tarafından eskort edilirler,
- İş, yemek, ulaşım ve konaklama gibi şeyler için işverenlerine bağılıdır,
- Kendi paraları yoktur ve kimlik gösteremezler,
- Parasal cezalar ve tehditlerle disiplin edilirler.

İnsan Ticareti Mağdurları ile Yapılan Muayenelerde Nelere Dikkat Etmeliyiz?

Sağlık çalışanları olarak ne kadar yoğun ve hızlı çalıştığınızı bilincindeyiz. Fakat eğer gelen kişinin insan ticareti mağduru olmasından şüpheleniyorsanız ve mağdurun sağlıklı ve sizinle yaşadıklarını paylaşmaya hazır olduğunu hissettiğiniz takdirde mağdur ile (zaman darlığından dolayı sadece önemli gördüğünüz soruları sorabilirsiniz) aşağıdaki konular hakkında ucu açık sorular sorabilirsiniz.

Öncelikle **insan ticareti gerçekleşmeden önceki koşullar** hakkında bilgi almak sağlıklı olabilir. Sohbetinizi gerçekleştirirken aşağıdaki soruları göz önünde bulundurmanız sizler için faydalı olacaktır:

- Yapacağı işin veya işi yaparken yaşayacağı yerin koşulları hakkında bir aldatma var mı?
- Eğitim fırsatları hakkında bir aldatma var mı?
- Aile üyeleri veya arkadaşlarla bir araya getirilme ile ilgili bir aldatma var mı?
- Alacağı maaş ile ilgili bir aldatma var mı?
- Alacağı para hakkında bir aldatma var mı?

Mağdurun Seyahati Hakkında:

- Kıbrıs'ın kuzeyine gelişinin ve alacağı izinlerin yasalılığı ile ilgili bir aldatma var mı?

- Seyahat kimin tarafından organize edildi?
- Mağdur elindeki seyahat evrakları hakkında tam bilgi sahibi mi?
- Birlikte seyahat ettiği kişiler hakkında ne kadar bilgisi vardı?
- Seyahat boyunca pasaport ve sair belgeler tasarrufunda mıydı?
- Sizinle konuşurken Kıbrıs'ın kuzeyindeki statüsü ile ilgili dürüstçe bilgi vermekten korkuyor mu?
- Seyahat boyunca sürekli başkasının refekatında mıydı?

Çalışma/Çalıştırılma Esnasında Yaşadığı Kontrol ve Özgürlük Alanı Hakkında:

- Kaldığı adresi tarif etmek veya adres vermekte sıkıntı yaşıyor mu?
- İzin günleri ve sosyal etkileşimi oluyor mu?
- Kendi başına çalıştığı alanın dışına çıkması mümkün mü?

Çalışma Koşulları ve Aldığı Ödeme/Maaş Hakkında:

- Yaptığı iş beden ve ruh sağlığı açısından tehlike arz eder mi?
- Yapacağı iş hakkında aldatma oldu mu?
- Uzun ve düzensiz iş saatleri, hatta sürekli görevde olması söz konusu mu?
- Eline para almaması, veya uzlaşılan ücreti almaması söz konusu mu?

- İşvereni tarafından borçlandırıldı mı?
- Çalışma esnasında yaptığı sözde 'hatalar' dolayısıyla maaş kesintisi ve/ya maaş kesintisi tehdidi söz konusu mu?
- Çalışma koşulları hakkında müzakere hakkı var mı?
- Sürekli alacağı ücret/maaş değişkenlik arz eder mi?
- Tehdit, şiddet, baskı ve hakaret'e maruz kalıyor mu?
- Polisle ilgili korku ve endişeleri var mı?

Olası Sağlık Göstergeleri:

İnsan ticareti mağdurlarının uzun süre herhangi bir sağlık çalışanıyla teması olmamış olması çok doğal ve olasıdır. İnsan ticareti mağdurlarının endişe, kaygı bozukluğu, depresyon ve intihar eğilimi gibi psikolojik sorunlar yaşamaları olasıdır. Mağdurlar ayrıca agresif davranışlar sergileyebilir. Bunlara ek olarak aşağıdaki sağlık belirtilerine rastladığınız takdirde muayene ettiğiniz kişinin bir insan ticareti mağduru olması kuvvetle ihtimaldir.

- Güvensizlik
- Panik atakları
- Odak sorunu
- Baş ağrıları
- Baş dönmeleri
- Bayılma
- Ciddi kilo kaybı
- Ekimoz ve morarıklık
- Karın ve kasık ağrıları
- Ağrılı idrar çıkarma

- Vajinal kanama
- Fiziksel veya cinsel saldırıya bağlı yara izleri
- Uykusuzluk ve devamlı halsizlik
- Cinsel yolla bulaşan hastalıklar

İnsan ticareti mağdurlarının alkol veya uyuşturucu tüketime zorlanmış olmaları ve/veya kürtaj sayılarının yüksek olmaları mümkündür. Kürtaj işlemlerinin de istem dışı yapılmış olma ihtimalleri var. Ayrıca uzun süre tedavi edilmemiş, ihmal edilmiş sağlık sorunlarının söz konusu olması olasıdır.

Özellikle sohbetiniz hakkında mağdurun kötü koşullara rağmen ayrılmak istememesinin, veya ayrılma korkusunun kaynağını öğrenmeye çalışın. Bazen bu korkuya sebep olan şey, gözle görünmeyen, veya 'büyü' gibi anlaşılması zor unsurlar olabilir. Önemli olan yapılan tehdit ve/veya kullanılan aracın boyutu değil, bu aracın kişinin üzerindeki etki olduğunu unutmayın.

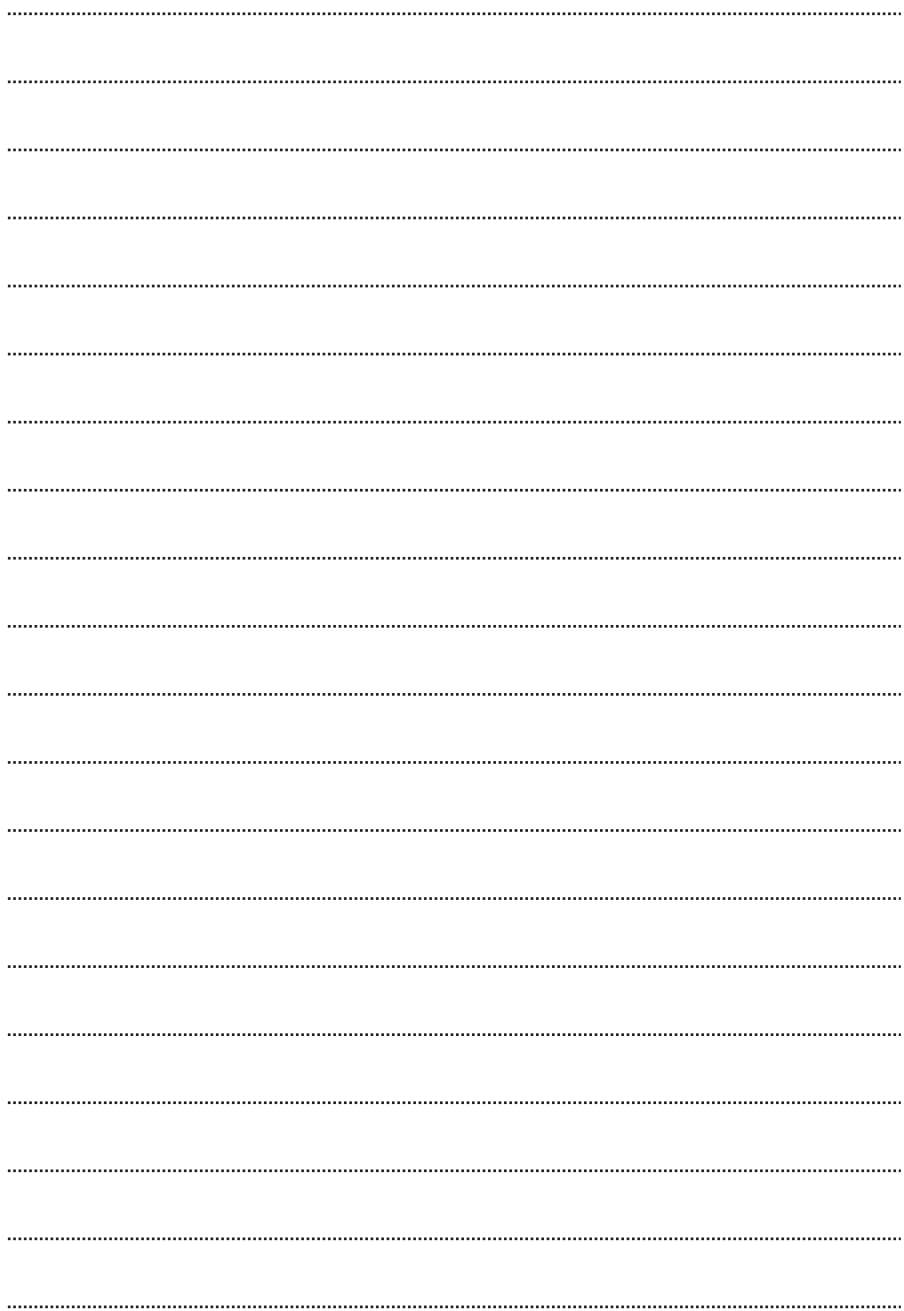
Sohbet esnasında anlamlandıramadığınız şekilde mağdur evine/ülkesine dönmekten korkabilir. Odaklanma sorunu yaşayabilir. Sürekli ağlayabilir veya size güven duymayabilir. Gösterdiğiniz sabır bir kişinin hayatını kurtarmanız anlamına gelebilir.

Mağdur polisi aramak istemiyor, polisten korkuyor ise, ve insan ticaretinden şüphe duyuyorsanız 0542 862 0060 numaralı telefondan, İnsan Hakları Platformu'na ulaşım ihbarda bulunabilirsiniz.

İnsan Ticareti Mağdurlarına Nasıl Destek Sağlayabiliriz?

Kıbrıs'ın kuzeyinde henüz kapsamlı bir "insan ticareti yasasının" olmaması sebebiyle uluslararası sözleşmeler uyarınca mağdurlara sunulması gereken destek hizmetlerinin bir çoğu sağlanmıyor olsa da, mağdurlar adli yardım ve gerekli ön koşullar sağlanırsa barınma hizmetlerinden faydalanabilmektedir.

0542 862 0060 numaralı telefondan, İnsan Hakları Platformu'nun oluşturduğu ücretsiz adli yardıma ulaşım imkanı sunulmaktadır.

KAYAD (Kadından Yaşama Destek Derneği)

Okullar Yolu Sokak No: 70 Kat: 1

Daire:1 Küçük Kaymaklı - Lefkoşa / Kıbrıs

Tel No: 0392 228 42 92 - 0392 227 07 51

Fax No: 0392 228 43 93

E-mail: info@kayad.org **Web:** www.kayad.org

Bu kılavuz, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile üretilmiştir. Kılavuzun içeriği tamamıyla KAYAD'ın sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

